

Robinson Crusoe

Daniel Defoe

A.A. Holst

bron

Daniel Defoe, *Robinson Crusoe* (vert. A.A. Holst). Jan Leendertz, Amsterdam 1876

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/defo003robi04_01/colofon.php

© 2011 dbnl

The logo for the Dutch Bibliography (dbnl) consists of the lowercase letters 'dbnl' in a blue, sans-serif font. The letter 'd' is stylized with a small hook at the top.

Robinson Crusoë.

Een vreemde verschijning - die man, in ruwe vellen gekleed, met een zonnescerm gewapend, die ons daar onder palmen en andere planten der warme luchtstreken te gemoet treedt. Wilt gij weten, hoe hij in die omgeving kwam, wat hij ondervond en deed, luister asjeblijft.

Robinson Crusoë was de zoon van welgestelde ouders die in 't begin der vorige eeuw te Hamburg leefden. Van 't school ontslagen, wilde hij niets liever dan ter zee varen om verre vreemde landen te kunnen zien; zijne ouders evenwel, die hem voor den handel hadden bestemd, bleven doof voor al zijn bidden en smeeken, zoodat hij het plan opvatte om zonder hun weten sloop te gaan. Met een kennis van hem, wiens vader kapitein was en naar Londen voer, ging hij aan boord, stuurde zijn ouders een kort bericht en was wat blij, toen het schip met gunstigen stroom en wind de rivier afzakte.

Eerst te Londen vernam de kapitein, dat Robinson op eigen houtje van huis was gegaan; hij stelde hem voor, hoeveel verdriet en zorg hij zijn ouders veroorzaakte, gaf hem reisgeld en den raad, om zoo spoedig mogelijk een schip te zoeken dat naar zijn vaderstad vertrok.

Er lag evenwel geen schip gereed, en Robinson die tegen de tehuiskomst opzag, liet zich door een scheepskapitein bepraten, om met hem een reis naar de Westindies te doen.

Hun reis was voorspoedig - reeds dachten zij binnen kort de bestemde haven te zullen bereiken, toen een hevige storm het schip overviel. Lang zweefden zij tusschen hoop en vrees; eindelijk brak de groote mast, scheurde den fokmast meê over boord, zoodat het schip niet meer tegen den wind kon opwerken en naar de kust werd gedreven. Zij zagen de branding, raakten er in, en met een geweldigen schok zat het vaartuig op en tusschen de klippen, waar het door de geweldige golven die over het dek heenspoelden, scheen verbrijzeld te zullen worden. In de boot! was aller gedachte. Zij staken van het schip, maar de boot kantelde en de schipbreukelingen verdwenen in de golven.

t.o. 1

Robinson werd door het water op 't strand geworpen en spartelde, zoodra hij grond voelde, hooger tegen de kust op. Gered was hij, maar alleen; want, schoon hij langs het strand tuurde of hij een zijner reisgenooten een helpende hand kon toesteken, geen spoor was te ontdekken, ook niet toen hij al verder en verder langs de kust zocht. Uitgeput viel hij eindelijk op een rotsblok neder; de vreugde over zijn eigen behoud wilde haast niet opkomen tegen de droefheid over den dood van al zijne vrienden. In zijn gevoel van verlatenheid en droefheid rees de gedachte op aan de ouders, die hij moedwillig had verlaten; hij erkende zijn schuld en verging bijkans van schaamte en berouw.

Honger en dorst dreef hem eindelijk om op te staan; hij vond wel boomen en struiken genoeg, maar geen eetbare vruchten; verkwikt door een frisschen dronk uit een beek, die tusschen rotsen door naar zee stroomde, keerde hij naar het strand terug, waar hij gelukkig eenige mosselen vond die hij met zijn zakmes openbrak, en die voorloopig de hongerige maag konden bevredigen.

Thans eerst, nu de nacht dreigde te vallen, kwam de gedachte bij hem op, dat misschien wilden of wilde dieren hem konden overvallen. Hij zocht, om eenige bescherming te hebben, een boom, klom omhoog, zocht een zitplaats tusschen de takken en vergat weldra in den slaap zijne ellende.

Zijn eerste werk den volgenden morgen was, om eenige planken en ander houtwerk, dat met de touwen er aan op het strand was gespoeld, tot een soort vlot zaam te voegen en een tocht naar het wrak te ondernemen. Schoon het bijkans vol water was, gelukte het hem, zich meester te maken van de voor hem onschatbare dingen: een kist met timmermansgereedschap, een paar bijlen, een zaag, een sabel, twee geweren, met een paar gevulde kruithoorns en een zakje kogels; een verrekijker en een vuurslag met lont liet hij natuurlijk niet liggen. Een beetje scheepsbesluit en een stuk gerookt vleesch was alles, wat hij van levensmiddelen vond.

Van een zeil, door hem van het schip meegebracht, maakte hij een tent om zijn geborgen goederen te beschutten. Hiermee bezig zijnde, werd hij verschrikt door het blaffen van een hond; maar hoe groot was zijn blijdschap toen hij den hond van het schip herkende - het dier was stellig met den storm aan land gespoeld en had nu zijn spoor gevonden -. Robinson omhelsde het dier, dat eveneens zijn vreugde over een bekend gezicht door geweldige sprongen te kennen gaf. Zij legden zich 's nachts onder de tent ter ruste, maar werden door vreeselijke donderslagen en neerstroomenden regen gewekt; de tent zelf werd door den wind in een ommezien meegevoerd. Den volgenden morgen was het wrak spoorloos verdwenen en ook het vlot was nergens meer te zien.

Gelukkig was zijn kostbaar gereedschap behouden, dat hij in de zon legde te droogen.

De hoop die tot nu toe hem steeds was bijgebleven, dat nog een enkele zijner reisgenooten aan land was gedreven, - moest hij nu, twee volle dagen na den schipbreuk, wel laten varen. - Op eigen hulp aangewezen, was zijn eerste zorg, om zich levensmiddelen te verschaffen. De dichte bosschen die niet ver van de kust oprezen, zouden - hoopte hij - ook wel eetbare vruchten opleveren, misschien ook vogels of andere dieren die hij kon schieten. - Ook wilde hij een hoogen berg, van het strand zichtbaar, beklimmen om te weten welk soort land het was dat hem thans omringde, om te zien of het bewoond werd, of er gelegenheid was om al reizende

verder te komen. Misschien - die gedachte deed hem plotseling opspringen - kon hij een schip op zee ontdekken....

Goed gewapend ging onze schipbreukeling met zijn eenigen vriend op marsch. In het bosch trok hij slechts langzaam verder, bij elk geluid vreezende dat wilden of verscheurende dieren hem zouden aanvallen. Hij ontdekte evenwel niets en allengskens werd zijn stap

vaster en begon hij oog te krijgen voor de schoone natuur die hem omringde. Slanke palmen staken boven dichte bladerkroonen van reusachtige boomen uit, sierlijke slingerplanten hingen en schommelden met h aar prachtige groote bloemen tusschen de stammen. Gansche troepen apen en schitterend gekleurde vogels zagen nu en dan op den vreemden indringer neer; de vruchten, waarvan zij smulden, waren behalve de kokosnoot aan Robinson geheel onbekend, maar op hun voorbeeld at hij van een en ander; zij smaakten hem uitstekend en er was - dat zag hij - onuitputtelijke voorraad.

Vol moed beklom hij den berg. Hij ontdekte dat hij zich op een eiland bevond. Rondom zee, slechts in de verte een paar stipjes, misschien ook eilanden. - Van menschen ontdekte hij geen spoor, geen rook steeg omhoog, geen woning of bebouwd veld was te zien. Wel gevoelde hij zich gerust, maar ook nu eerst geheel alleen - afgesloten en afgezonderd.

Het blaffen van zijn hond deed hem rondzien; eenige dieren, die veel van geiten hadden, renden in wilde vlucht - door den hond gevolgd - langs de rotsen. Die zullen mij het noodige vleesch leveren, was de gedachte van Robinson. Bij zijn terugtocht naar het strand viel hem een opening tusschen twee rotsen in het oog, die een veilige schuilplaats tegen weer en wind scheen te bieden en een tamelijk diep hol vormde, zoo als hem bij onderzoek bleek. 'Hier willen wij wonen' riep hij zijn trouwen makker toe, die zich vermoeid van den tocht bij hem had neergevleid. Een beekje dicht bij het hol verschaftte hem een frisschen drank en onder allerlei plannen viel Robinson in zijn nieuwe woning in slaap.

't Was voor Robinson een geluk dat hij thans druk werk had; het bewaarde hem voor somber peinsen. Druk werk - zeg ik; geheel alleen moest hij zijn huis inrichten en van meubelen voorzien, - al bestonden ze ook maar uit een bank en een tafel; - zijn bed was een hoop drooge kruiden. - Hij moest mosselen, noten of andere vruchten zoeken, ving met een hengel, uit een spijker gebogen, visch, die hij voor het vuur braadde - het noodige hout moest hij kappen en naar huis sjuwen. Een enkelen keer schoot hij een vogel of een dier geiten, zooals Robinson ze bleef noemen; hij vergunde zich die weelde echter zelden, omdat hij zuinig moest zijn met kruid en lood, dat hij misschien tegen wilden, wier komst hij steeds bleef vreezen, ter verdediging moest gebruiken. Opdat zijn huis, - hij noemde zijn hol altijd zoo, als hij met zijn viervoetigen vriend sprak - niet gemakkelijk ontdekt zou worden, plantte hij er een dichte dubbele haag van jonge boomen om heen - waaraan hij maanden tijds besteedde met zijn houten spade, die hij zich had gesneden. Een kleine opening diende hem tot ingang.

Gij begrijpt, zonder dat ik het zeg, dat hij alle dagen van een hoogen top met zijn kijker rondzag, of hij niet een schip kon ontdekken en dikwijls met weemoedig verlangen aan zijne ouders dacht. Menigmaal bad hij tot God, om hem naar huis terug te geleiden.

Jaren gingen zoo henen. Robinson was bruin gebrand en droeg een baard die hem een woest aanzien gaf. Van de lenige takken van een boom had hij zich een mand gevlochten - de nood leerde hem alles te beproeven - die hij op den rug bond en waarin hij allerlei naar huis kon brengen, noten, visch, vleesch of zout, waarvan hij een rijken voorraad had ontdekt.

Op een zijner zwerftochten vond Robinson een papegaai-nest; hij klom in den boom en haalde een der bijna volwassen jongen er uit. Zorgvuldig door hem verpleegd, gewende het dier spoedig aan zijn meester en gij kunt u de vreugde van Robinson voorstellen, toen de vogel eindelijk eenige woorden kon spreken. - Kort daarna vergrootte Robinson zijn huishouden op nieuw. Hij ving eenige van die wilde geiten, maakte een soort stal,

perkte een stuk land af voor weide en molk ze, zoodat hij allengskens verschil van spijs in overvloed kreeg. Hij ving ze, zeg ik zoo kort af; maar gij begrijpt zeker wel, dat zulke vlugge dieren te vangen hem oneindig veel inspanning kostte, en als Robinson niet zoo gewoon was geraakt aan klimmen en loopen en niet op den inval was gekomen zich van een strik te bedienen, misschien zou zijn poging nutteloos zijn geweest.

Spoedig raakten ook deze dieren aan hem gewoon; zij liepen hem na, vraten uit zijn hand, en 't was voor hem, den eenzamen balling, een genot, als deze trouwe dieren met zijn papegaai en hond hem omringden, soms aan zijn maaltijd deelnamen en hem duidelijke bewijzen van gehechtheid gaven.

Robinson had het reeds vrij wat gemakkelijker dan toen hij eerst, ontbloot van alles, op het eiland aanlandde, maar bleef altijd door denken en werken om steeds nieuwe verbeteringen in zijn toestand aan te brengen.

Het had hem b.v. dikwijls gehinderd, dat hij zijn vleesch en visch altijd maar gebraden kon eten; want al had hij schalen van kokosnooten en grooter vaatwerk van bamboes, - potten, om er in te koken bezat hij niet. In den regentijd - toen hij buiten weinig kon uitvoeren - ging hij eens aan het werk, zocht naar klei en vormde potten, die hij langzaam droogde en eindelijk in het vuur hard bakte. Maar jawel! toen hij er een met water op het vuur zette, merkte hij aan het sissen en spatten dat het vocht door den pot in het vuur liep, en eerst na langdurige proefnemingen vond hij bij toeval, dat hij ze verglazen kon door ze met zout te bestrijken en dan gaar te bakken. Of de eerste soep die hij nu kon koken hem ook smaakte!

Niet alleen was onze vriend mandemaker, pottenbakker, timmerman, visscher, jager, kok, maar ook kleermaker. Zijn kleêren waren eindelijk geheel versleten, hoe zuinig en voorzichtig hij ze ook droeg - zoodat hij van de vellen der gedoode geiten zich een nieuw stel vervaardigde. Zij waren verre van zacht, ongelooid als zij waren, maar beschutten hem toch; zijn naald was een dunne spijker waarmee hij gaten in het leer stak, dat hij door garen, uit vezels van boombast gedraaid, aan elkander reeg.

Een muts vlocht hij van teenen en overtrok dit toestel eveneens met geitenvel; ook kwam hij, door dat de hitte hem soms geducht plaagde, op het denkbeeld zich een zonnescerm te vlechten; hij spande er breede bladeren overheen en vond zich in zijne verwachting niet teleurgesteld.

Robinson had nu zoo lang op het eiland gewoond, zonder ooit gevaar van menschen, of verscheurende dieren te hebben ondervonden, dat hij zijn eiland - wie zou hem de heerschappij er over betwisten? - eens geheel besloot te doorwandelen. Hij vond streken die hem schooner toeschenen dan waar hij huisde en rijker aan vruchtboomen, maar ontdekte iets wat hem allen lust benam om zich daar te vestigen. Hij ontdekte namelijk voetstappen van menschen, en wel onmiskenbaar van wilden. - Geheel ontsteld zette Robinson het op een loopen. Toen hij evenwel uit een dicht bosch, waarheen hij gevluht was, nergens een levend wezen ontdekte - waagde hij, zijn geweer gereed houdende, de sporen te volgen. - Hij kwam zodoende aan het strand, waar hij overblijfsels van een vuur en menschenbeenderen vond. De gedachte dat menscheneters hier waren geweest, was zoo waarschijnlijk en, schoon hij zien kon, dat het gezelschap weer vertrokken was, zoo verschrikkelijk, dat Robinson den eersten tijd ook in zijn verborgen hol zich volstrekt niet veilig gevoelde.

Nadat hij een halfjaar lang niets had bespeurd, schoon hij meermalen elken dag door zijn kijker uitzag, werd hij weer wat geruster. Maar hoe klopte hem het hart, toen hij eens den rook van een vuur ontdekte, en een troep wilden daarom heen gelegerd zag. Hij

wapende zich en ging naderbij naar een hoogte, van waar hij al hun doen kon waarnemen. Nu eerst zag hij, dat er menschen geboeid op den grond lagen en begreep wat hun lot zou zijn. - Plotseling ontstond er beweging; een der gevangenen ontsnapte, toen men gereed stond hem te dooden, en nam zijn loop in de richting, waar Robinson verborgen lag. Hij werd vervolgd en lang duurde het eer zijn vervolgers hem nabij kwamen. Reeds waren zij in de nabijheid van onzen vriend gekomen, die onverwacht voor allen te voorschijn trad, zich tusschen de vervolgers en den vervolgde wierp en eenige schoten loste. Enkelen sneuvelden, de overigen gingen op de vlucht en sleepten - door schrik overweldigd - hunne makkers mee, de booten werden bestegen en Robinson's eiland verlaten.

Sidderende naderde de geredde zijn bevrijder en viel voor hem op de knieën; Robinson had moeite om hem te beduiden, dat hij niets had te vreezen. Hij nam hem meê, voorzag hem van eten en drinken en ging reeds vroeg 's morgens uit, om met zijn nieuwen makker de gesneuvelden te begraven. De wilde sprong van vreugde, toen hij zijn vijanden dood zag liggen en gaf door teekenen duidelijk te kennen, dat hij van plan was, van hun vleesch te smullen. Dat dit niet gebeurde, behoef ik u niet te zeggen.

't Was een nieuw iets voor onzen Robinson, een menschelijk wezen bij zich te hebben, want, al was het geen blanke als hij, al kon hij in den beginne alleen door teekenen met hem spreken - het was toch gezelschap - en spoedig, toen zij elkaar leerden verstaan, had hij aan hem een vriend en helper.

Met verwondering aanschouwde Vrijdag - dien naam had Robinson hem naar den dag, toen hij hem had gered, gegeven - de woning en leefwijze van zijn meester. De meeste dingen waren hem onbekend en zeker hield hij den eigenaar er van voor een hooger wezen. Toen Robinson in zijn bijzijn op een paar vogels schoot, viel hij verschrikt ter aarde; donder en bliksem, meende hij, stonden zijn heer ten dienste. Eens vond Robinson hem op het punt om met een verwoed gezicht een pot, die op het vuur stond te koken, stuk te slaan. Hij had het water hooren borrelen en razen, had willen zien wat in dien pot zat, daarbij zijn hand deerlijk gebrand, meende nu, dat een boosaardig beest hem had gebeten, en wilde wraak nemen.

In andere dingen evenwel was hij een groote aanwinst voor onzen vriend; hij leerde hem de visschen met pijl en boog schieten, kende alle eetbare vruchten, kon ze gemakkelijk plukken en hielp Robinson bij alle werk. - Hij vertelde, dat het eiland waar hij te huis behoorde, niet zoo heel ver verwijderd was, dat men het met een dag zeilens kon bereiken; dat zijne volksgenooten door de bewoners van een ander eiland waren overvallen, bij welke gelegenheid hij zelf gevangen was.

Zij maakten, daar Vrijdag met dit werk goed bekend was, uit een grooten boomstam een boot - in de hoop om door middel er van eens tot andere menschen - al was het voorloopig maar tot Vrijdags landgenooten - te kunnen komen.

Het werk vorderde hard én door de bekwaamheid van Vrijdag én vooral omdat Robinson als 't ware nieuw leven had ontvangen. Jaren lang alleen geweest, vond hij telkens nieuw genot, nieuwe blijdschap in het spreken en hooren spreken, in het zamen overleggen en zamen werken.

Een groot jaar waren zij reeds zamen - de boot was reeds meermalen geprobeerd en goed bevonden - toen op een morgen Vrijdag met verschrikt gelaat naar Robinson kwam toesnellen: 'Zij zijn er! zij zijn er!' riep hij. Het bleek dat hij booten met wilden

bedoelde, die zooals hij Robinson wees, op dezelfde plaats als vroeger landden, waarschijnlijk met hetzelfde doel. Vertrouwende op hunne geweren - Vrijdag had ze leeren gebruiken - besloot Robinson het gruwelijk voornemen der wilden te beletten. Zij overvielen dezen, toen zij juist gereed stonden, hunnen gevangene af te maken. Wel verdedigden zij zich,

*1

maar toen eenige door het donderroer der beiden waren gekwetst, vluchtten de wilden in de booten. De gevangene werd bevrijd; het was een blanke, een Engelschman, die door schipbreuk in de macht der wilden was geraakt, en met wien Robinson naar hartelust kon praten over Europa en hetgeen daar in zijne afwezigheid was geschied.

Onze vriend had nu, in een aangename vruchtbare landstreek, met andere menschen naast zich, niets meer te wenschen, zoudt gij zeggen, maar - al was hij dankbaar voor de verbetering van zijn lot - zijn verlangen naar huis bleef even sterk, ja! nam toe, nu hij van Europa weer hoorde, zich alles wat hij ontbeerde voor den geest riep en bedacht dat zijn ouders - indien zij niet reeds overleden waren, stellig niet lange jaren meer zouden leven. Hij bleef dus steeds de oude gewoonte volgen om uit te zien.

Op zekeren morgen richtte Robinson - 't had een paar dagen hevig gestormd, - zijn kijker op zee en ontroerde niet weinig toen hij een schip in de verte ontdekte. Vlug heeschen zij aan een langen staak een doek; het schip zou het, hoopten zij, zien en merken dat hier menschen woonden, het zou nader komen en hen opnemen. - Toen uit den loop van het schip bleek, dat men werkelijk op het eiland aanhield, was de blijdschap van Robinson grenzenloos; zijn langdurige ballingschap zou een einde nemen. Het schip was door den storm naar deze streken afgedreven, die anders buiten het gewone vaarwater lagen, zooals hij nu vernam.

Dat de zeelui - 't waren Engelschen - gaarne bereid waren, hen naar Europa meê te nemen, spreekt wel van zelf. Zij konden nauwelijks gelooven, dat één man zich zoo in alles had weten te redden, en moesten zijn woning en alle inrichtingen vóór hun vertrek nauwkeurig in oogenschouw nemen. - Dankbaar voor zijn verlossing, kon onze vriend het eiland niet zonder droefheid vaarwel zeggen, dat hem jaren lang had geherbergd - waar hij had leeren lijden en werken. Wat hij er beleefd had en geleden - 't was het gevolg van zijn eigen lichtzinnigheid geweest. Hij dankte God die hem had geleid en gesteund.

Vrijdag verliet Robinson niet; met den papegaai en de zonnescerm stapten zij in de boot. - Van Engeland haastten zij zich naar Hamburg, waar Robinson's onverwachte terugkomst - men had hem reeds lang als dood beschouwd - zijne hoogbejaarde ouders met innige blijdschap vervulde.